

ÉPÍTÉSZETI VADNYUGAT

A NÖVEKVŐ KÍNA

GUANGZHOU-OPERAHÁZ
(tervező: Zaha Hadid)

⊕ SZÖVEG: BUGYA BRIGITTA, FOTÓ: HALÁSZ BÁLINT

Amíg itthon az elmúlt években az építőipar látványosan behúzta a keziféket, addig Kínában tovább folytatódik a szünni nem akaró, lázas építkezés. A nagyvárosok egyre duzzadnak, a belső migráció megállíthatatlan, de a beruházók figyelme a vidéket sem kerüli el. Hatalmas, addig üres területekre készülnek grandiózus városépítészeti tervek, melyek szerkezetét minden esetben a többsávos úthálózatok rendszere határozza meg. Ám milyen mindez belülről? Halász Bálint egyedüli nyugati építészként dolgozik egy kis létszámú pekingi tervezőirodában, ahol a tűzhöz közel figyelheti meg a nagyhatalom megállíthatatlan növekedését

HALÁSZ BÁLINT,
a Budapesti Műszaki Egyetemen végzett építész már két éve dolgozik Kínában

LINKED HYBRID
Az amerikai sztárépítész, Steven Holl tervezte pekingi lakópark a felső középosztálynak készült

„Kínában nagyon pörög az építőipar. Olyan itt, mint egykor a vadnyugaton: egyszerűen mindent lehet! És ez már önmagában is izgalmas” – mondja tapasztalatairól. 2010 decembere óta dolgozik építészként a kínai fővárosban, és nem csupán kalandvagyból, de a kínai lépték csábításának is engedve indult neki az ázsiai országnak. Ott ugyanis olyan négyzetméterszámok repkednek a tervezőasztalon, amire itthon évtizedeket várhat, vagy csak álmaiba szőheti egy építésziroda.

Nagy számok: a kínai lépték

A kínai viszonyoknak megfelelően 20 000-tól 200 000 m²-ig tervezi a legkülönbébb funkciójú épületeket, valamint új városokat, városrészeket, ráadásul igen gyors tempóban. Előfordult, hogy 60 ezer családnak lakhatást biztosító új negyed koncepcióját kellett elkészíteni egy-két hét alatt, de egy 100-200 méter hosszú épület sem számít kiugróan nagy léptékű munkának az irodában. A helyszínek javarészt Szecsuanban és Belső-Mongóliában vannak, hiszen e térségek felzárkóztatása komoly kormányzati cél.

E várostervezések kínai viszonylatban teljesen másképp festenek, mint Európában: legelőször többsávos úthálózatokat építenek az addig lakatlan területekre, majd az utak által közrezárt mezőket vállalkozóknak adják el, akik aztán felépíttetik elképzeléseiket a területeken. „E mezők olyanok, mint egy-egy sziget: mindegyik kap egy nagy plázát vagy egy sor lakótornyot, vagyis a mezőkön belül kialakulnak a kereskedelmi és a lakóövezeti szektorok, majd onnantól kezdve ezek az egységek önállóan működnek. A közöttük lévő gyalogosösszeköttetésre nem is igazán figyelnek. Így az egyes

mezők nem képeznek egymással összefüggő, szövetszerű hálózatot, ami nálunk a város fogalmához alapvetően hozzátartozik” – mondja Bálint.

A nagy számok és a grandiózus méretek megtervezésére azonban sokkal kevesebb idő áll a szakemberek rendelkezésére. Egy-egy tervvel a munka első fázisában mindössze egy héttől egy hónapig foglalkozhatnak. Sőt az első lépések után sokszor hosszú szünet következik, míg újra előkerül és kicsit áttervezve továbbhalad a munka. Évente 10-15 nagyobb terv fut át egy építész kezén (ez a szám itthon jó esetben is csak a fele – ám egy egész építészirodának!). És a következetes, kutatásokra alapozott, aprólékosan kidolgozott és koncepciózus építészeti tervezés nem a kínaiak sajátja. Sokkal inkább a gyors, látványos megoldásokra és a reprezentációra figyelnek. Egy épület térszerkezete és megjelenése nem ok-okozati alapon dől el: sztenderd megoldásokat követve alakítják a struktúrákat, amire rákerülnek a különböző építészeti stílusok díszítőmotívumai, számunkra eléggé ad hoc módon. Ilyen értelemben akár felszínesnek is mondhatnánk őket, de e mentalitás mögött inkább kulturális különbségeket kell keresnünk.

PEKINGI FORGALOM
a régi városfal helyén épült második körúton

A PEKINGHEZ KÖZELI FALU,
Chuandixia afféle helyi Hollókőként őrzi
a régi település képét (balra)

CSUNGKINGI LÁTKÉP
A többtízmilliós nagyvárosokban tömegek
lakhatásáról kell gondoskodnia az építészeknek

Kulturális különbségek a házfalak mögött

„A mai kínai társadalom igen erősen a látszatra épít, minden erről szól. Ez a legnagyobb különbség, például Japánnal összehasonlítva. Ott azt tapasztaljuk, hogy az építészetben minden nagyon őszinte, minden az, aminek látszik. Kínában ezzel szemben mindig többnek akarnak látszani, mint amik valójában.”

Napjaink Kínájában az építészet elsődleges megközelítési szempontja: az épület kinézése. Am a téri viszonyokkal már kevésbé foglalkoznak. A belső tér kialakításánál gyakorta elegendő, hogy legyen egy elegáns fogadóter, kellő belmagassággal. A folytatás viszont már csak hosszú folyosók és egységes termek sora, amik követik a sztenderd, sokszorosítható megoldásokat, hogy aztán kellő számú elem legyen sorakoztatható egymás mellé és fölé.

„Más szempontok alapján ítélik meg azt, hogy mi jó. Sokkal gyakorlatiasabb, üzletiesebb a hozzáállásuk. Fontos, hogy az épület izgalmas legyen,

ám az, hogy miért izgalmas, már nem érdekes. Bár néha „kínai jellegűnek”, „hagyományosnak” kell lennie a háznak, de ez nem az egyes tájegységek történeti környezetének figyelembevételét és újraértelmezését, hanem csupán általános történeti formák, motívumok használatát jelenti.”

A látszat fontossága, a reprezentációs igény a köztér méretében, látványában is tetten érhető. A felvonulásokra honosított központi terek persze nem nyugati értelemben vett közjóléti helyszínek. Bár a parkokban tömegek gyakorolják a szabadterti tevékenységeket (esténként tajszínak vagy különféle játékokat játszanak), s úgy tűnik, komoly szociális élet zajlik, ám a kínaiak ennél jóval zárkózottabban élnek. Inkább a privát szféra folytatását keresik az éttermekben is, ahol kis, szeparált részeken töltik szabadidejüket családtagjaikkal.

Vagyis a köztér és a közösségi tér alárendelt szerepkörű. Minden privatizált, hiszen a területeket felosztják, az egyes egységeket a beruházók veszik meg, és ők zárják le azokat a környéktől úgy, hogy pontszerűen leterítik a házakat, köztük pedig kizárólag az A-ból B-be jutást szolgáló közlekedési útvonalakat alakítják ki.

„A házak közötti szabad terek tervezése sokszor inkább egy grafikai feladatra hasonlít – mondja erről Bálint. – Egyébként ez a szektorokba rendezett toronyházsormodell itt (most még) működik, legalábbis nincsenek olyan típusú szociális problémák, mint egyes nyugati külvárosokban.”

Ám a közterek hiányát a kínaiak zárt szociális szokásai is magyarázhatják. Bár a szakmai kapcsolatépítésre nagy hangsúlyt fektetnek, a család elsődleges és meghatározó helyét semmi sem válthatja fel. Ennek az elzárkózásnak építészeti hagyománya is van: a tradicionális kínai lakóház befelé fordulva zárkózik el a külvilágtól, az utcára csupán egyetlen ajtó nyílik, amely az udvarra vezet. Minden további épületrész innen közelíthető meg, és a házrészek ablakai is ide nyílnak.

Eltérő munkamódszer

A gyors munkatempó teljesen eltérő tervezői gyakorlat közepette zajlik. Az építészek sokszor ki sem mennek a helyszínre – ez nálunk szintén elképzelhetetlen lenne –, csupán megkapják a térképet, a szükséges adatokat és a megbízó stílusra vonatkozó igényeit. Ez utóbbi legnépszerűbb változata napjainkban az ún. „western style”, ami itt az európai stílust jelenti (bármi legyen is az...). Ám a stílusra vonatkozó kívánalmak csupán díszítőelemek formájában jelennek meg, melyek felkerülnek a megfelelő négyzetméterszámra felhúzott tömbök felületére, mint a hab a tortára.

A tervezés maga nem csapatmunkában zajlik, hanem a feladattal megbízott építészek külön-külön készítik a terveket, majd ezek közül választanak egyet, vagy a különböző tervekkel összededik a vonzó részeket, és összegyűrik egy közös egyvelegé.

PEKING „ALPESI” STÍLUSBAN ÉPÜLT BEVÁSÁRLÓUTCÁJA,
háttérben a CBD (vagyis a Central Business District) épületeivel (jobbra fent)

PEKING HOUHAI-TAVÁT
téli jégpályává alakítják, ahol dívik a családi szánkókorcsolyázás (jobbra)

„A kooperáció alacsony fokú, emiatt sok a fölöslegesen végzett munka. Ráadásul a közös fejlesztés helyett zajló egyéni munka során gyakori, hogy egyik terv sem elég átgondolt. Bár a kínai kollégákkal igen nehéz is lenne a véleményeket ütköztetni. Senkit sem szabad ugyanis kínos helyzetbe hozni... Nem megengedett, hogy valaki így »arcot veszítsen«. A méltóság megőrzése az egyik legfontosabb szempont.

Ám van előnye is e sajátos helyzetnek: nem ragadnak bele egy-egy rossz megoldásba. Sok mindent ki lehet próbálni, az irodán belül verseny van, hiszen mindenki foglalkozik egy-egy megoldással, aztán ezek versenyeznek egymással.”

Ha valaki Kínában szeretne karriert építeni, akkor nemcsak e különbségekkel érdemes tisztában lennie, hanem azzal is, hogy a kapcsolati hálónak elképesztően nagy a jelentősége. A névjegycsere fontos mozzanata a szakmai érintkezésnek, bár a kommunikációs nehézségek áthidalása komoly kihívás. Noha az angoltanárok Kánaánjában járunk, a mélyebb, munkáról folytatott beszélgetésekre egyelőre még várni kell.

Internet kontra szabadság: tömegek választanak

A kommunikációs nehézségek a külvilággal való kapcsolattartásban is jelentkeznek, mivel a kínai rezsim társadalmilag kockázatosnak nyilvánította a Facebookot, a Youtube-ot, a Twittert és néhány nemzetközi blog rendszerét. Alapból az előbbieket nem is érhetőek el, csak különböző kiskapuk használatával. Vagyis: annak ellenére, hogy az országban tombol a Nyugat-mánia, továbbra is erős a szűrő, hogy mi mehet be és mi jöhet ki.

„Ha az ember nem kritizálja nyilvánosan a rendszert, akkor voltaképpen nagy a szabadság. Szigor nincs, a szabályokat lazán értelmezik – még a közlekedésieket is. A rendőrök nem igazoltatnak, és nem inzultálnak, amíg nem teszel olyat, ami elkezdheti a rendszert. Cserébe tág teret hagynak az egyén számára, főleg gazdasági téren. Könnyű vállalkozást indítani, üzletelni, és nem kell sokat adózni. És ha azt nézzük, hogy mennyire kevesen élnek az internetes korlátozások megkerülésének lehetőségével, kiderül, hogy a kínaiak nem túl sokat törődnek a politikával, a közügyekkel.”

Viszont a jelenlétük mindenhol tömeges, és ez – építészeti szempontból – az internetes korlátozásokon is túlmutat, s mindehhez nem könnyű hozzászokni. A tíz-húsz milliós városokban, Pekingben, Sanghajban vagy épp Csungkingban a tömegek lakhatásának és ellátásának biztosítása hatalmas infrastruktúrát és lakótömböket igényel. És ennek fényében szerencsés jelenség, hogy a kínaiak szeretnek magasan lakni: a modern, gyakran 20-30 emeletes épületek így nagy népszerűségnek örvendenek – és persze azt is jól tűrik, hogy az állomásokon izomerővel tuszkolják be őket a szerelvényekbe a metró társaság emberei.

Tömegben kell gondolkodni. „Hogy ezt mikor lehet megszokni? Amikor már nem fél az ember attól, hogy elütik... az elején biztos voltam benne, hogy itt valami egyszer el fog ütni...” ⊕

A RÉGI VÁROSRÉSZEK HUTONGJAIT

(jelentése: szűk utca) a tipikus, szürke téglából épült falak és az utcától való elzárkózás jellemzi (fent)

A HAGYOMÁNYOS DZSUNKA MÖGÖTT

a modern metropolisz, Hongkong toronyházai világítanak